

УДК 94(497.6)(091)

ISSN-??????????

АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
ОДЈЕЉЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

ГРАЂА О ПРОШЛОСТИ БОСНЕ

1
2008

РЕДАКЦИЈА:

Андрија Веселиновић, Раде Михаљчић,
Татјана Суботин-Голубовић, Ђуро Тошић

УРЕДНИК:

Раде Михаљчић

Бања Лука
2008

CDU 94(497.6)(091)

ISSN-??????????

ACADÉMIE DES SCIENCES ET DES ARTS DE LA RÉPUBLIQUE DE SRPSKA
DÉPARTEMENT DES SCIENCES SOCIALES

MATÉRIAUX POUR L'HISTOIRE DE BOSNIE

1
2008

RÉDACTION:

Andrija Veselinović, Rade Mihaljčić,
Tatjana Subotin-Golubović, Đuro Tošić

RÉDACTEUR:

Rade Mihaljčić

Banja Luka
2008

Павле Драгичевић

**ПОВЕЉА КРАЉА ОСТОЈЕ ДУБРОВЧАНИМА
О ИСПЛАТИ ЗАОСТАЛИХ ДУГОВА КРАЉА ТВРТКА I**

Дувно, 1398, новембар 20.

Босански краљ Стефан Остоја потврђује Дубровчанима да ће исплатити заостале дугове краља Твртка I у износу од 2.550 дуката. Повеља је издата на интервенцију дубровачких властелина Жуна Журковића и Михоча Растича.

Le roi de Bosnie Stefan Ostoja confirme aux Ragusains qu'il a l'intention de payer les anciennes dettes du roi Tvrtko Ier d'un montant de 2550 ducats. Cette Charte est délivrée sur l'intervention des nobles ragusains Žun Žurković et Mihoč Rastić.

Опис повеље и ранија издања

Детаљан опис повеље дао је Грегор Чремошник.¹ Повеља је написана на пергаменту италијанске израде и врхунског је квалитета. Широка је горе 46,4 цм, доље 46 цм, висина са лијеве стране је 33,8 цм, а са десне 34,2 цм. Висина плике је 9,8 цм. Дебљина пергаментa износи 0,13 – 0,14 – 0,11 – 0,11 мм. И лијева и десна маргина одијељене су од руба пергаментa 4.2 цм двама окомитим цртама које су извучене оловком (зашиљеним оловним предметом) од врха до дна. Извучено је 25 водоравних линија од којих су прве двије повучене од руба до руба пергаментa док је осталих 23 повучено између двије окомите црте. Сам текст повеље исписан је на 19 редака од којих је 19-ти исписан само до пола. Потпис се на лијевој страни повеље протеже од 20. до 24. ретка а на десној од 19. до 23. Размак између редака износи 8,5 мм. Један редак остао је неискоришћен а испод самог потписа остало је 8,6 цм неисписаног пергаментa. Повеља је исписана изузетно читљивим и лијепим мајускулним писмом. Слова су 2,5–3 мм висока и исто толико широка. Слово В, са којим повеља започиње, високо је 2,5 а широко 1,7 цм. Цијели текст је исписан тамноплавим мастилом све до претпоследњег

---

¹ G. Čremošnik, *Bosanske i humske povelje srednjeg vijeka II*, GZM IV–V (Sarajevo 1950) 148–151.

ретка текста повеље гдје је половина ријечи **кравество ми** написана тамноплавим а остатак ријечи и текста повеље, тј. заклетва краља Остоје, црносмеђим мастилом. Потпис је исписан цинобером, са словима високим 3,5 цм и са мноштвом лигатура. Потпис је раздвојен на два дијела одвојена међусобно 7,7 цм. Тај простор остављен је за два прореза за печатну врпцу. Врпца се састоји од 33 тамноцрвена двоструко предена свилена конца. Она је пресјечена и печат украден. На средини полеђине повеље налази се запис на савременом италијанском језику који гласи: *Poueglia de Re Ostoia, che se debiano pagare li merchandanti de lo tributo de Stagno per quello, che tolse lor Re Tuertcho. 1398 a di 20 nouembrio*. Никша Звијездић, дубровачки логотет из прве половине XV вијека, испод тога је записао *1398. a di 20 nouembrio* и испод тога *Registrata*. У продужетку стоји *N. 8 del Pach IX* а у доњем десном пољу бечка ознака № 130 an. 1399. У вријеме када је Г. Чремошник, још прије 60 година, проучавао повељу, пергамент је био у почетном стадијуму болести. Оригинал се налази у Државном архиву у Дубровнику а ово издање је припремљено на основу фотографије коју посједује Архив САНУ.²

Ранија издања: П. Карано-Твртковић, *Србски споменици*, бр. 83, стр. 107–109; F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, бр. 224, стр. 231–232; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, бр. 428, стр. 418–420 (са исправкама).

Текст повеље*

Ва име ѿца и Гина и Гв[ε]тога д(8)ха ам[и]нъ. Изъ Стипанъ
ѿстоѣ по милости г(оспо)да в(о)га благовѣрњи краль Срѣвлемъ,
Боснѣ, Прѣморию, Хѣмьски |2| земли, Западнѣмъ странамаъ, До-
нимъ краемъ, ѿсори, Голи, Подринию и к томѣ. Да е видимо всако-
5 мѣ чловѣкѣ комѣ се подоба како доидоше ве|3|личьствѣ кралества(!)
ми ѿд славнога града Дѣбровнѣка племенити властеле и поклицарие
а на име Жѣнъ Жѣрьковиѣ и Михочъ Раститѣ |4| говорѣке разѣм-
но и чьсно ѣ всихъ дилихъ кралествѣ ми и мею иними работами
слатко просише и молише говорѣке да би имъ платило |5| кралество
10 ми ѿо имъ ѿста дѣжанъ братъ кралества ми бивши славнога споме-
нѣтиѣ г(оспо)д(и)нъ крал(ь) Твртко. И ми вѣдивьше прошение

² Читљив снимак повеље објављен је и у: П. Ђорђић, *Историја српске ћирилице*, Београд 1990³, стр. 398. У потпису испод фотографије штампарском омашком стоји погрешан датум 20. IX, умјесто 20 XI.

* Редакција издања и превода: Татјана Суботин-Голубовић.

пра|б|во и достоинно говорение и такое разгледаваше повелѣи и лѣ-
 стове и клетви г(оспо)д(и)на краља Тврѣтка како да би се не ѡкрати-
 ла красна лѡбавь и д|7|обри законѣи кои сѡ³ вазда постаали мею
 15 кралествомь ми и мею Дѡбровнѣкомь в(ь)се тои разгледаваше и ви-
 дивьше створисмо свить с кра|8|лества ми с поглав[и]тими властели
 кои ѡ то врѣме вѣхѡ прѣ насъ. В(ь)си с нами единосрьдно насли-
 дѡюѣе ц(а)ра неб(е)скаго кои крѣпи кралество ми |9| ѡ доврѣхѣ дѣ-
 лихѣ ѡслишасмо прѣшнѡ⁴ поклицаревѣ дѡбро[ва]чсцихѣ и створисмо
 20 имь милость и записасмо по сихѣ нашихѣ повеллахѣ да имь платимо
 и п|10|лаѣамо двѣ тисѡѣи и петъ сать и петъ десетъ дѡкать цю имь
 е всталь дѡжань крал(ь) Тврѣтко а да имь се плаѣа вѣѣмь начѣ-
 номь: да се плаѣаю |11| всако годище по петъ сать⁵ пер(ь)п(е)рь вѡ
 (д)оходька коим⁶ сѡ дѡжинѣ давати кралествѡ ми ѡ власин(и)хѣ
 25 св[е]тьцихѣ на трѣи дни м[е]сеца фѣревара а то вѡ (д)о|12|ходька
 (!) коимь сѡ дѡжинѣ нашихѣ прьвимь и намь за Стонь да вѡдѡби-
 ѣю до толе до коли се исплати в(ь)сѣ дѡгъ згора рченѣи ѡ семь
 листѡ двѣ |13| тисѡѣи и петъ сать и петъдесетъ дѡкать, а докле се
 исплатѣ таи дѡгъ да вѡ тогаи дохотка рченога намь нѣщаре не да-
 30 дѡ рази да си се |14| плаѣаю за дѡге а исплативше се рченога дѡга да
 даю кралевьствѡ ми таи доходакѣ (ка)ко сѡ га давали нашихѣ прь-
 вимь. А томѡ имь свѣдоци |15| и рѡчинѣци кралества ми властеле во-
 евода Хрьвое, тепачиѣ Батало, воевода Вѡкашинь и воевода П(а)вль
 35 Клешиѣ и кнезь Стипань |16| Хлапчиѣ нашьга(!) кралества дворь-
 ски. Писань на Дѡминѣ на двадесетѣи д(ь)нь м[ѣ]с[е]ца новебра
 лѣта рожаства Хрьстова .ѣ. |17| и .ѣ̄. и .ѣ̄. а .ѣ̄. Писа Стипань До-
 врѣновиѣ кралества ми дѣѣкѣ а да се почнѡ плаѣати ѡ прьвихѣ
 власинихѣ св[е]тьц|18|ихѣ на .ѣ̄. дни превара .ѣ̄. .ѣ̄. .ѣ̄. и кралев-
 40 ство ми прѣсеже и кле се згора рченими властели да сие писмо вѡде
 крипко |19| и непорочно докле имь се дѡгъ исплати.

+ Г[ОСПО]Д[И]НЬ К҃Р(Ь) СТЕФАНЬ СѢСТВИ КРАЛ(Ь)
 СРБЛЕМ(Ь) БОСНИ И ПРИМОРЮ

³ Карано-Твртковић: умјесто кои сѡ, стоји кокѡ

⁴ Миклошич: прошиѡ

⁵ Карано-Твртковић: пепетъсать

⁶ Миклошич: кои ми

Превод

У име Оца и Сина и Светога духа, амин. Ја Стјепан Остоја по милости Господа Бога благоверни краљ Срба, Босне, Приморја, Хумске земље, Западних страна, Доњих Крајева, Усоре, Соли, Подриња и осталог. Да је на знање сваком човјеку кога се тиче, како дођоше величанству краљевства ми од славнога града Дубровника племенита властела и поклисари, а именован Жун Журковић и Михоч Растих говорећи разумно и часно о свим дјелима краљевства ми и међу осталим пословима слатко говорећи тражили су и молили да им плати краљевство ми што је остао дужан брат краљевства ми бивши славне успомене господин краљ Твртко. И ми знајући за истинску молбу и достојан говор и погледавши наредбе и повеле и заклетве господина краља Твртка, да се не би прекинула красна љубав и добри односи који су увијек постојали међу краљевством ми и међу Дубровником, све то краљевство ми разгледавши и видивши, посавјетовали смо се с поглавитом властелом која у то вријеме бијаше уз нас. Сви с нама, једнодушно следећи цара небеског који учвршћује добрим дјелима краљевство ми саслушасмо молбу дубровачких поклисара и створисмо им милост и записасмо у свим нашим наредбама да им платимо и плаћамо двије хиљаде и пет стотина и педесет дуката што им је остао дужан краљ Твртко, и да им се плаћа на овај начин: да се плаћа сваке године по пет стотина перпера од дохотка који су дужни давати краљевству ми о Власином свецу трећег дана мјесеца фебруара и то од дохотка који су дужни нашим прецима и нама за Стон да одбијају дотле док се не исплати у овој повељи горе поменути дуг од двије хиљаде и пет стотина и педесет дуката. Све док се исплаћује тај дуг, од тога дохотка да нам ништа не дају осим да наплаћују себи дугове а након што исплате речени дуг да дају краљевству ми тај доходак како су га давали нашим прецима. А овоме су свједоци и ручници властела краљевства ми, војвода Хрвоје, тепчија Батало, војвода Вукашин и војвода Павле Клешић и кнез Стјепан Хлапчић нашег краљевства дворски. Писано на Думну двадесетог дана мјесеца новембра године рођења Христа 1398. Писа Стјепан Добреновић дијак краљевства ми, и да се почне плаћати на први Власин светац трећег дана фебруара 1399. и краљевство ми присеже и заклиње се горе поменутом властелом да ово писмо буде чврсто и непорециво док им се дуг не исплати.

+ ГОСПОДИН КИР СТЕФАН ОСТОЈА КРАЉ СРБА, БОСНЕ И ПРИМОРЈА

Дипломатичке особености

Судећи по дипломатичким критеријумима, повеља се битно не разликује од осталих босанских повеља тог доба. Сви елементи који сачињавају повељу имају свој уобичајен облик и у осталим босанским повељама. Једино би можда, требало истаћи да се пред сâм крај повеље, између помена писара који је саставио повељу и потписа, налази нека врста допуне диспозиције, тј. наредба краља Остоје о времену почетка исплате дуга као и његова заклетва уз одсуство санкције. Вјероватно су допунска одредба и заклетва унесене накнадно. У босанским повељама редовно се наводило из којих су области свјedoци долазили што на овом мјесту није случај и то је у овој повељи једино одступање од уобичајене канцеларијске праксе.⁷ Бројна вриједност словâ којима је исписана година у датуму узета је из неколико писама. Вриједност слова **ч** узета је из глагољице (1.000) док су за слова **т** и **и** узете бројне вриједности из ћирилице (300 и 8). Коришћено је грчко слово копа (**ϙ**) које има бројну вриједност 90. Оно у босанским повељама има и свој карактеристичан изглед.⁸

Просопографски подаци

Жун Журковић, 112 (страна), 7 (ред у издању) – Junius (Gugno, Ćugno) de Georgio (Giorgea, Zorzi, Ćorĉi) слов. Журговић, Ђурђић, Ђорђић или Ђурђевић. Дубровачки властелин (друга половина XIV – прва половина XV вијека) из породице Журговић која је у Дубровнику била нарочито утицајна у XIV и XV вијеку. Налазио се у државној управи као и у различитим дипломатским мисијама Републике. На двору босанског краља Остоје боравио у јесен 1398. и зиму 1399. када је испословао продају обалског појаса између Астареје и Стона. Био је судија 1413, изабран у Мало вијеће 1419. и кнез Дубровачки у фебруару 1423. године. Његова породица, утицајна и богата, имала је разгранате кредитно-трговачке послове у Дубровнику, Босни и Србији (закуп тргова). У Малом вијећу су били заступљени готово сваке године током XIV

⁷ С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици, санкција*, Глас СКА С (1922) 13–21; *Сведоци*, Глас СКА СХ (1923) 7–14; *Писање повеља*, Глас СКА CLVII (1933) 238.

⁸ С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици, Датирање*, Глас СКА СХХХII (1928) 36–40; Р. Грујић, *Краљица Теодора мати цара Душана*, ГСНД I–2 (Скопље 1926) 316; А. Фостиков, *Повеља краљице Јелене Дубровчанима о укидању царина у Маслинама и Сланом*, ССА 5 (2006) 182.

вијека а вјероватно и касније. Човјек истог имена и презимена помиње се као свједок у повељи из 1333. године којом краљ Душан уступа Стон и Пељешац Дубровнику, али се не ради о истој особи. Особе истог имена и презимена појављују се и у другој половини XV вијека. Због изузетне бројности овог рода и сходно утицају који су имали, веома често се појављују у изворима. Због учесталости овог имена као и његове различите транскрипције са латинског на српски и обрнуто лако се може побркати са другим особама.

Извори и литература: F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 107, 231, 233, 235, 259, 287, 320, 347; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 53, 267, 300, 304, 419, 421, 424, 584, 611; I–2, 439; J. Тадић, *Писма и упутства Дубровачке републике*, Београд 1935, стр. 196, 265, 366, 458, 465; *Дубровачко Мало веће о Србији*, приредио А. Веселиновић, Београд 1997, индекс на стр. 633 под Georgio (Zorzi) de Junius; Ђ. Даничић, *Рјечник из књижевних старина српских 1*, Београд 1975², стр. 348; И. Манкен, *О дубровачким властеоским родовима и њиховој политичкој улози у XIV веку*, ИГ 2 (1955) 81–101 + прилози; И. Манкен, *Дубровачки патрицијат у XIV веку*, Београд 1960, стр. 201–227, 327; I. Воје, *Kreditna trgovina u srednjovjekovnom Dubrovniku*, Sarajevo 1976.

Михоч Растић, 112, 7 – Michael (Micošius, Mihoc) de Resti, (друга половина XIV – прва половина XV вијека), дубровачки властелин, један од најистакнутијих припадника властеоске породице Растић.

Литература: А. Фостиков, *Писмо дубровачког кнеза и Општине великом војводи Хрвоју Вукчићу Хрватинићу*, ССА 2 (2003) 191–192.

Батало тепчија, 113, 33 – Батало Шантић, зет војводе Хрвоја.

Литература: И. Руварац, *Драга, Даница, Реса*, у: Зборник Илариона Руварца, Београд 1934, стр. 338–347; *EJ* 1, Zagreb 1955, 390–391 (А. Babić); М. Благојевић, *Тепчије у средњовековној Србији, Босни и Хрватској*, ИГ 1–2 (1976) 35–36; ССА 1 (2002) 89 (Ј. Мргић-Радојчић); ССА 2 (2003) 182 (Ј. Мргић-Радојчић); *Српски биографски речник 1*, Нови Сад 2004, 442 (С. Ћирковић); ССА 4 (2005) 184–185 (С. Рудић); ССА 5 (2006) 183 (А. Фостиков); ССА 6 (2007) 179–180 (С. Рудић).

Вукашин, војвода, 113, 33 – Вукашин Милатовић, властелин из Хума. Отац му је тепчија Милат, један од најутицајнијих људи у Хуму друге половине XIV вијека. У изворима се помиње од 1378, када је носио титулу кнеза, до 1400. године. Од 1398. носи титулу војводе. У свим публикованим повељама помиње се његова титула и пуно име а само у овој, титула и лично име. Други Вукашин са титулом војводе, за овај период, није познат.

Литература: ССА 1 (2002) 124 (Р. Михаљчић); ССА 2 (2003) 180 (Ј. Мргић-Радојчић); ССА 5 (2006) 168–169 (С. Рудић).

Павле Клешић, војвода, 113, 33 – Први познати члан властеоске породице Клешић која је временом постала једна од утицајнијих у босанској држави.

Извори и литература: F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 224, 232, 234, 236; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 420, 422, 426, 434, 435; Ћ. Даничић, *Из књижевних старина српских* 1, 447–448; М. Динић, *Државни сабор средњовековне Босне*, у: *Из српске историје средњег века*, Београд 2003, стр. 239, 254–255, 268, 281, 286, 290, 301; С. Ћирковић, *Историја средњовековне босанске државе*, Београд 1964, 164, 202–203, 282; ССА 3 (2004) 146–147 (С. Рудић).

Стипан Хлапчић кнез, 113, 34 – властелин, носио титулу дворског. Помиње се и 1401. године када је примио Светодмитарски доходак за босанског краља.

Литература: М. Динић, *Дубровачки трибути*, у: *Из српске историје средњег века*, стр. 736, нап. 62; *Лексикон српског средњег века* (дале ЛССВ), Београд 1999², 143 (Р. Михаљчић).

Стипан Добреновић, 113, 36 – писар краља Остоје. Сачуване су само двије повеље које је записао (поред ове, још једна од 15. јануара 1399). Као Остојин посланик, крајем јануара и почетком фебруара 1399, био је у Дубровнику гдје је за босанског краља примио Светодмитарски доходак. Баштина му је била негдје у ливањском крају.

Извори и литература: F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 232, 235, 249; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 420, 423; С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици*, Глас СКА CVI (1923) 69; G. Čremošnik, *Bosanske i humske povelje srednjeg vijeka*, GZM IV–V (1950) 149–155.

Установе и важнији термини

Поклисари (дубровачки), 112, 6; 113, 19 – посланици, дипломатски посредници, преговарачи. Дубровчани су до тридесетих година XV вијека све своје дипломате називали поклисарима.

Литература: ЛССВ, *поклисар*, 538–539 (С. Ћирковић); ССА 5 (2006) 154 (Р. Поповић).

Лист (листови), 113, 12 – један од многобројних назива за средњовјековни документ. У босанској канцеларији није се правила разлика између назива појединих докумената. Један те исти документ могао се називати *лист*, *запис*, *писаније*, *записаније*, *повеља*, *писмо*, *слово* и др.

Литература: С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици*, Глас СКА CLXI (1934) 12–15; ССА 3 (2004) 139 (А. Фостиков).

Дукат, 113, 21, 28 – није прецизирано о којем златном новцу је ријеч. На нашим просторима био је у оптицају млетачки, угарски, босански а од прве половине XV вијека и турски златни новац. Пронађен је само један примјерак босанског златника (данас изгубљен). Његово поријекло се везује за краља Твртка I који га је почео ковати након крунисања а неки га приписују и краљу Стефану Томашевићу (1461–1463). Тежио је 14,05 грама а финоћа злата је износила 980/1000. Млетачки златник се најчешће користио у оптицају не само у нашим земљама него и у читавом Средоземљу. Тежио је 3,559 грама. Будући да, осим тог једног, није откривен нити један други примјерак босанског златника за претпоставити је да он није играо значајнију улогу у привредном животу тадашње Босне и да се овдје ради о млетачком дукату.

Литература: М. Динић, *Велики босански златник ИЧ III* (1952) 41–54; *ЛССВ, златници*, 242, 243; *новац*, 442, 443 (Р. Ћук); ССА 3 (2004) 138 (А. Фостиков).

Перпера, 113, 23 – замишљена обрачунска јединица која је обухватала 12 јединица локалног сребрног новца. Сребрни новац се ковао у Србији, Босни и Дубровнику. У овој повељи се вјероватно мисли на дубровачку перперу, тј. на дубровачки сребрни новац којим су Дубровчани обично плаћали Стонски и Светодмитарски доходак владарима Србије и Босне.

Литература: К. Јиречек, *Историја Срба II*, 199–205; *ЛССВ, динар*, 152–154; *монета*, 418, 419; *новац*, 441–444 (Р. Ћук); ССА 2 (2003) 140, 141 (Ђ. Бубало).

Доходак (за Стон), 113, 25–26, 29, 31 – ријеч је о Стонском доходу који су Дубровчани плаћали српским и босанским владарима у износу од по 500 перпера годишње. Доходак је установљен одредбом уговора из 1333. године по којем је краљ Душан продао Дубровчанима Стон и Пељешац. Доходак се исплаћивао и босанским владарима зато што је тадашњи босански бан Степан II Котроманић загосподарио западним дијелом Хума и имао знатан политички утицај на овај дио приморја. Србији се обично плаћао о Ускрсу а Босни на дан Св. Влаха (3. фебруар).

Извори и литература: F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 105–109; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 45–54; К. Јиречек, *Dohodak stonski, koji su Dubrovčani davali srpskome manastiru sv. Arhangjela Mihajla u Jerusali-*

mi i povelje o njemu cara Uroša (1358) i carice Mare (1479), Zbornik u slavu Vatroslava Jagića, Berlin 1908, str. 527–542; V. Trpković, *Oko „ustupanja“ Stona i Pelješca Dubrovčanima (1326–1333)*, IG 1 (1963) 39–60; *ЛССВ, трибути*, 747 (Р. Михаљчић); ССА 2 (2003) 140 (Ђ. Бубало); ССА 4 (2005) 199–200 (А. Фостиков).

Власин светац, 113, 24, 38 – Празник Св. Власија (касније названог Влахо) заштитника града Дубровника. Слави се и данас 3. фебруара. У дубровачким ћирилским документима он је називан Свети Власи (Власије) а никако Влахо. Име Влахо, као народни облик пословеног деминутива имена Власије (Вλάσιος), јавља се тек од почетка XIV вијека.

Литература: Ђ. Бубало, *Влахо епископ или влахоепископ*, ЗРВИ 39 (2001/2002) 201–207.

Свједоци, 113, 32 – личности које су присуствовале записивању или извршењу правног чина. Представљали су гаранцију да ће правни чин бити извршен.

Литература: С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици*, Глас СКА СХ (1923) 7–14; ССА 1 (2002) 126–127 (Р. Михаљчић); ССА 4 (2005) 190–191 (С. Рудић).

Ручници, 113, 32 – јемци правне радње. Понекад се наводе заједно са свједоцима. Представљали су најугледнију властелу, дворане или представнике централне власти. Помињу се у босанским повељама од 1354. до 1400. године. Постављали су се „по владаревом налогу, зависно од тога колико могу непосредно да утичу на поштовање садржаја неке исправе“.

Литература: М. Благојевић, *Државна управа у српским средњовековним земљама*, Београд 2001², стр. 151; ССА 1 (2002) 127 (Р. Михаљчић); ССА 4 (2005) 191 (С. Рудић).

Тепчија, 113, 33 – дворски или локални функционер који се старао о посједима владара или поједине жупе. У Босни се тепчија помиње од 1240. до 1400. године. Посљедњи тепчија за кога се зна, био је Батало.

Литература: М. Благојевић, *Тепчије у средњовековној Србији, Босни и Хрватској*, ИГ 1–2 (1976) 7–45; ССА 2 (2003) 80 (С. Рудић); 176 (Ј. Мргић-Радојчић); ССА 3 (2004) 14 (С. Мишић).

Дворски, 113, 34 – дворска титула у средњовјековној Босни, управник двора босанских краљева. Први се пут јавља 1378. године.

Павле Драгичевић

Титула није била насљедна већ су је додјелјивали владари а касније и обласни господари.

Литература: М. Благојевић, *Државна управа*, 147; ССА 1 (2002) 128 (Р. Михаљчић); ССА 3 (2004) 149 (С. Рудић).

Дијак, 113, 37 – писар или преписивач. Радили су у канцеларијама владара или властеле. Разликовао се од логотета који је управљао владаревом канцеларијом. Изгледа да је дијак из ове повеље имао и титулу логотета јер је забиљежен у записницима Вијећа умољених 3. фебруара 1399. године „као посланик босанског краља логотет Стеван.“

Литература: С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици*, Глас СКА СVI (1923) 65–72; *ЛССВ, дијак*, 152 (Т. Суботин-Голубовић); ССА 1 (2002) 51 (Н. Порчић); ССА 5 (2006) 154 (Р. Поповић).

Стефан, 113, 41 – „титуларно име Немањића са државно-симболичким значењем.“ Од 1377. преузели га и Котроманићи.

Литература: С. Ћирковић, *Сугуби венац (Прилог историји краљевства у Босни)*, у: *Работници, војници, духовници*, Београд 1997, стр. 277–305; ССА 1 (2002) 125 (Р. Михаљчић); ССА 6 (2007) 165–166 (Р. Михаљчић – И. Шпадијер).

Топографски подаци

Осим добро познатог Дубровника у повељи се још спомињу и:

Стон, 113, 26 – мјесто на Пељешцу на самој превлаци која полуострво спаја са копном. Представљао је важну тврђаву која је са запада бранила прилаз у централни дио Републике. Градом је управљао кнез којег је бирало Велико вијеће са мандатом од годину дана. Највећи економски значај Стона представљале су његове солане а продаја соли чинила је значајан приход Републике. Со је продавана у самом Дубровнику и у мјесту Дријева (данашња Габела). У Габели се со продавала све до 1673. године када је продајно мјесто пресељено у близину Стона. Поред тога, у Стону је за вријеме Републике било и велико бродоградилиште.

Литература: В. Ћоровић, *Хисторија Босне*, Бања Лука–Београд 1999², 252–255; М. Vego, *Naselja bosanske srednjevjekovne države*, Сарајево 1957, 110–111; П. Глунчић, *Из прошлости града Стона XIV–XIX вијека*, САНУ, Споменик СХI, Одељење друштвених наука, нова серија 13, Београд 1961; С. Мишић, *Стон и Пељешац од 1326. до 1333. године*, ИЧ 42–43 (1995–1996) 25–32; ССА 5 (2006) 185 (А. Фостиков).

Думно, 113, 35 – данашњи град Дувно и центар некадашње истоимене жупе. Посједе у овој жупи имао је и властелин Павле Клешић. У самом Дувну повремено су се заустављали босански краљеви, феудалци, посланици и трговци.

Литература: В. Ћоровић, *Историја Босне*, 210, 349, 502; М. Vego, *Naselja bosanske srednjevjekovne države*, 38; С. Ћирковић, *Историја средњовековне босанске државе*, 122–123; ССА 5 (2006) 170–171 (С. Рудић).